

 <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-3-148-153> <https://orcid.org/0009-0001-1685-7602>**ПЕТЕГИРИЧ Оксана**

аспірантка катедри освітології та інноваційної педагогіки,
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

 oksana.petegirich2017@gmail.com

УДК 37.013:37.091.12(045)

СУТНІСТЬ ТА СМИСЛОВІ ВИМІРИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ФАСИЛІТАЦІЇ В УМОВАХ ОСВІТНІХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Статтю присвячено дослідженню сутності та смислових вимірів педагогічної фасилітації в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Проаналізовано суть та функції фасилітації в освітньому процесі.

Доведено, що психологічним фундаментом фасилітаційного підходу в освіті є теорія самодетермінації, що визначає можливість активізації процесів самості за умови забезпечення базових психологічних потреб особистості в автономії, усвідомленні компетентності та соціальній взаємодії.

Уточнено суть педагогічної фасилітації як організованої форми недирективної суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії й непрямого управління освітнім процесом, спрямованої на формування стійкої суб'єктної позиції здобувачів освіти в навчанні та життєдіяльності, активізацію процесів самодетермінації, що забезпечує вихід учнів на рівень самомотивації, саморозвитку та самоорганізації для досягнення значущих результатів в особистісному становленні та реалізації важливих суспільних завдань.

Визначено мету, завдання педагогічної фасилітації та результат застосування фасилітаційного підходу в системі освіти.

Схарактеризовано п'ять ключових смислових вимірів педагогічної фасилітації в сучасних умовах: ціннісно-смисловий (спрямований на формування суб'єктності, відповідальності та усвідомлення особистісних смислів у навчанні й життєдіяльності), суб'єктно-орієнтований (націлений на розвиток автономії здобувачів освіти, розкриття їхнього внутрішнього потенціалу та запуск механізмів самодетермінації), інформаційний (забезпечує ефективність взаємодії у цифровому просторі, формування вміння самостійно мислити, критично структурувати масиви даних), психологічний (пов'язаний із забезпеченням емоційної стійкості та створенням безпечного простору для самовиявлення в умовах невизначеності) та соціально-комунікативний (фокусується на формуванні культури діалогу, емпатії та командній синергії, де педагог виступає архітектором конструктивної взаємодії).

Подальші студіювання буде спрямовано на обґрунтування педагогічних умов розвитку фасилітаційної компетентності педагогічних працівників у системі підвищення кваліфікації.

Ключові слова: фасилітація; педагогічна фасилітація; фасилітаційний підхід; педагог-фасилітатор; здобувачі освіти; інформаційне суспільство.

Постановка проблеми. В сучасному інформаційному суспільстві, що характеризується швидкою зміною умов та вимог, надзвичайним обсягом інформації, невизначеністю та ризиком, змінюється роль вчителя, який має сприяти розвитку у молодого покоління стійкості, м'яких навичок, здатності самостійно здобувати необхідні знання й бути успішним попри будь-які виклики. Для збереження власного авторитету в еру штучного інтелекту, вчитель-професіонал має поєднувати й реалізовувати в освітньому процесі різні ролі – ментора, тренера, коуча, тьютора, консультанта, фасилітатора, бути архітектором освітнього процесу, де фасилітаційна підготовленість педагога, його здатність організовувати ефективну взаємодію, розкривати внутрішній потенціал кожного учня та перетворювати навчання на процес самостійного відкриття, має вирішальне значення для мотивації й розвитку особистості учня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Здійснений науковий пошук засвідчує, що в науковому просторі останнім часом актуалізовано питання фасилітації як інструменту, що допомагає полегшити процес спільного ухвалення рішення (А. Зінченко, С. Хілько), педагогічної фасилітації (О. Галіцан, О. Гура, В. Несткренько, О. Фісун), формування фасилітаційних вмінь педагога (Г. Трухан, О. Фокша), розвиток фасилітаційної здатності фахівців соціально-освітньої сфери (В. Желанова, І. Литвин, А. Молдаванов), а фасилітаційні процеси активно досліджується в менеджменті, педагогіці, психології, соціальній роботі та інших наукових напрямках (Десятов, 2025; Samoi-lenko, 2026).

Водночас, в умовах зміни освітньої парадигми, викликаній тенденціями сучасного інформаційного суспільства, що характеризується стрімким розвитком технологій, інформаційним перенасиченням, так званим «інформаційним вибухом», що становить загрозу потонути в інформаційному просторі, який містить, в тому числі маніпулятивний контент, конкурентоспроможність педагога визначається здатністю зберігати авторитет та лідерську позицію попри всі виклики, не обсягом трансляції матеріалу, а здатністю організувати самостійну, критичну та

відповідальну діяльність учнів. З огляду на це, потребують уточнення суть, структура та смислові виміри фасилітаційної спроможності педагога, що має формуватися в майбутніх фахівців як під час навчання в педагогічному університеті, так і в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників.

Метою статті є обґрунтування суті та смислових вимірів педагогічної фасилітації в умовах сучасних освітніх трансформацій.

Виклад основного матеріалу. Здійснений науковий пошук засвідчує, що термін «фасилітація» походить від латинського «*facilis*» – «легкий» та англійського «*to facilitate*» – «полегшувати, сприяти». Засновник гуманістичної психології та концепції фасилітованого навчання Карл Роджерс зазначав, що фасилітація є процесом підтримки, полегшення та стимулювання природного прагнення людини до ефективного навчання та саморозвитку через створення педагогом особливого психологічного клімату довіри, що базується на конгруентності, прийнятті та емпатії, завдяки чому учні можуть самостійно спрямовувати власний освітній процес (Rogers, Freiberg, 1994).

S. Kaner, L. Lind, C. Toldi, S. Fisk та D. Berger зазначають, що суть роботи фасилітатора й призначення фасилітації полягає в активізації й підтримці колективного мислення, спонуканні групи до прийняття найкращих спільних рішень, заохоченні повного залучення, стимулюванні взаєморозуміння та вихованні спільної відповідальності за кінцевий результат (Kaner et al., 2014).

Сучасні дослідники фасилітацію визначають як: професійну організацію практичної підготовки здобувачів освіти, спрямовану на самостійне усвідомлення та досягнення ними поставленої мети (Зінченко, 2024, с. 72); вид педагогічної взаємодії, що забезпечує усвідомлений, інтенсивний і продуктивний розвиток, саморозвиток її учасників та ставить за головну мету діяльності створення сприятливих передумов для реалізації внутрішніх сил кожної особистості (Фісун, 2010); взаємовплив людей, зумовлений соціальними контактами, що підвищує їхню активність, сприяє активізації психічних процесів, поліпшенню самопочуття; специфічний вид спілкування, що полегшує взаємодію учасників освітнього процесу; спосіб допомоги групі в пошуку шляхів виявлення й розв'язання проблем (Фокша, 2019, с. 14).

Науковий пошук (Костіна, Кабусь, 2024; Романовський та ін., 2023) засвідчує, що нині у науковому колі широко використовуються поняття «фасилітуюча взаємодія», «фасилітуюче спілкування», «фасилітаційний вплив», «фасилітаційна спрямованість»,

«фасилітаційна позиція педагога», «фасилітаційний підхід», а *фасилітація* розглядається як процес підвищення ефективності групової взаємодії, під час якого фасилітатор допомагає учасникам досягти спільних цілей, приймати ефективні рішення; інноваційна технологія, що передбачає реалізацію системи інтерактивних методів та інструментів, спрямованих на вивільнення внутрішнього потенціалу, активізацію самостійності та формування відповідальної суб'єктності особи чи групи.

Спрямованість Нової української школи на формування в учнів системи компетентностей, здатності до ефективної співпраці та прояву лідерських якостей, потребує від педагога високого рівня сформованості професійної компетентності, виявлення стійкої фасилітаційної позиції, здатності створювати емоційно насичену атмосферу пізнавального й творчого пошуку, що сприяє становленню учнів як активних суб'єктів освітнього процесу, котрі прагнуть до пізнання нового, розвитку й прояву власної індивідуальності, вдосконалення комунікативних та організаційних умінь, здійснення відповідального життєвого та професійного вибору.

Фасилітаційна позиція педагога забезпечує досягнення результату освіти – опанування системи компетентностей, котрі уможливають вихід учнів на рівень саморозвитку та самоуправління, самоорганізації, самостійної постановки цілей, відповідального визначення способів їх досягнення, що є важливою передумовою досягнення успіху в різних видах діяльності.

Фасилітація є особливо важливою для сучасного покоління учнів сьогодні, коли більшість здобувачів освіти схильні займати пасивну позицію в процесі навчання, звертаючись з будь-яким питанням за допомогою до III. Все це ще більше ускладнюється умовами воєнного стану, перебуванням більшості учнів в умовах невизначеності та постійному стресі й бажанням дистанціюватися від складних реалій сьогодення через звернення до легших дій – споживання контенту, перегляд відеоматеріалів, блукання у соціальних мережах та інших видів діяльності, які не є суспільно значущими та вирішальними для прогресивного розвитку особистості. Водночас метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості, її інтелектуального, духовного, фізичного і культурного потенціалу, успішної самореалізації набутих компетентностей, досягнення економічного добробуту та спрямування своєї діяльності на сталий розвиток України.

Саме фасилітація як технологія активізації інтелектуальної та творчої активності особи чи групи до пошукової активності є

критично важливою відповіддю освітян на означені виклики сьогодення. Фасилітаційна взаємодія передбачає ухвалення спільних рішень, за які є відповідальним кожен учасник спільної діяльності. Фасилітатор як фахівець, що опанував інструменти та техніки ефективних комунікацій у групі, займає нейтральну позицію в дискусії, ставить запитання та полегшує процес колективного розв'язання проблем, активізує мислення кожного учасника, заохочує повну участь, сприяє взаєморозумінню та виховує спільну відповідальність за результат. Допмагаючи всім членам групи демонструвати їхній найкращий інтелектуальний потенціал, фасилітатор дає їм змогу знаходити інклюзивні рішення та укладати стійкі, життєздатні угоди (Kaner et al., 2014).

У нашому дослідженні *педагогічну фасилітацію* розглядаємо як організовану форму недирижованої суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії й непрямого управління освітнім процесом, спрямовану на формування стійкої суб'єктної позиції здобувачів освіти в навчанні та життєдіяльності, активізацію процесів самодетермінації, виходу учнів на рівень самомотивації, саморозвитку та самоорганізації для досягнення значущих результатів в особистісному становленні та реалізації важливих суспільних завдань.

Уважаємо, що *ключовою метою фасилітації* в освіті є формування активної суб'єктної позиції учнів в навчальному процесі, перетворення учнів зі слухачів на активних творців власних знань, формування в них внутрішньої мотивації, запуск процесів самодетермінації, розвиток здатності до командного розподіленого лідерства, стійкої мотивації до вдосконалення і розвитку власної особистості.

Відзначимо, що відповідно до теорії самодетермінації Р. Раяна та Е. Десі (Ryan, Deci, 2017), у людини формується внутрішня мотивація участі в певній діяльності, якщо задовольняються її базові потреби у автономії, визнанні компетентності та соціальній приналежності й прийнятті. Фасилітативна позиція педагога в освітньому процесі є фундаментальною умовою активізації внутрішнього потенціалу здобувачів освіти, природного прагнення особистості до саморозвитку й самоорганізації. Створюючи середовище, що відповідає базовим психологічним потребам учнів, педагог-фасилітатор забезпечує їхній перехід від пасивного засвоєння знань до високоавтономної, самодетермінованої та самоорієнтованої навчальної діяльності, де фасилітаційна позиція педагога стає ключовим процесуальним механізмом трансформації

контролюючого освітнього простору в розвивальний підтримувальний.

Здійснений аналіз (Kaner et al., 2014) дозволяє стверджувати, що ключовими завданнями *педагогічної фасилітації* є: заохочення повної участі кожного учасника взаємодії; сприяння взаєморозумінню, знаходженню спільних конструктивних рішень; культивування спільної командної відповідальності за результат, розвиток навичок командного розподіленого лідерства; створення безпечного психологічного середовища, формування атмосфери довіри та поваги, де учні не бояться помилятися, висловлювати нестандартні ідеї та відкрито дискутувати; активізація пізнавальної діяльності, стимулювання внутрішньої мотивації та інтересу до навчання; управління груповою динамікою, координація роботи малих груп; допомога у попередженні й конструктивному вирішенні конфліктів; розвиток критичного мислення та самостійності учнів; організація рефлексії та зворотного зв'язку, допомога учням в осмисленні власного досвіду; подолання обмежуючих установок учнів, формування навичок взаємодії у стилі "win-win".

Фасилітація як процес активізації навчальної діяльності здобувачів освіти й налагодження продуктивної взаємодії реалізується через такі ключові функції:

- *мотиваційно-стимульовальну* – забезпечує активізацію навчальної діяльності, формування пізнавального інтересу, заохочення ініціативи та стимулювання внутрішньої мотивації до саморозвитку, самоосвіти

- *організаційну* – забезпечення конструктивної групової динаміки, спрямування обговорення, спонукання самостійно мислити, аналізувати та здобувати досвід, допомога групі в досягненні навчальних цілей без прямого управління й надання готових рішень.

- *розвивальну* – активізація внутрішнього потенціалу учнів до саморозвитку й подальшого вдосконалення через перетворення учнів з пасивних споживачів інформації на активних творців власного освітнього та життєвого шляху. усвідомлення власних здібностей та можливостей для особистісного зростання.

- *комунікативну* – сприяє зміні фокусу взаємодії з вертикалі «вчитель – учень» у горизонтальну площину «суб'єкт – суб'єкт», будуючи діалог на засадах партнерства, емпатії, довіри та взаємоповаги.

- *психотерапевтичну* – орієнтація на створення психологічно безпечного середовища, де право на помилку є нормою, що знижує рівень тривожності та знімає комунікативні бар'єри.

– *корекційну* – допомагає попереджати конфлікти, екологічно вирішувати суперечки в групі, перетворюючи протилежні точки зору на матеріал для дискусії та пошуку компромісів.

– *рефлексивно-оцінну* – пов'язана зі стимулюванням учнів до самооцінювання, усвідомлення власного прогресу, переосмислення зроблених помилок і здобутого досвіду (Державна служба якості освіти)

Результатом фасилітації в освітньому процесі є:

1) *сформована суб'єктність учнів та осмисленість знань*, які стають «своїми» й особистісно значущими, на противагу традиційному освітньому процесу, за якого вчитель здебільшого транслює знання – учні вивчають, складають тести й через певний час забувають почуту інформацію, оскільки знання залишаються чужими. Натомість у процесі фасилітаційної взаємодії учень через дискусію, дослідження, аналіз та синтез активно здобувають знання, що стають їхньою власною цінністю й досвідом, яким вони можуть користуватись у життєдіяльності.

2) *сформованість в учнів м'яких навичок, soft skills – критичного мислення* (коли учні вчаться сліпо не довіряти, а перевіряти й аргументувати); *ефективної комунікації*, досвіду співпраці в команді, вміння домовлятися, приймати спільні рішення для досягнення мети; *вміння вирішувати складні проблеми*, не чекаючи, поки вчитель, штучний інтелект чи хтось інший надасть правильну відповідь.

3) *впевненість здобувачів освіти, подолання страху зробити помилку* (як суттєвого бар'єра традиційного навчання), що карається зниженням оцінки чи критикою. Фасилітаційна взаємодія сприяє формуванню впевненості та стійкості учнів через створення безпечного середовища, де помилка не катастрофізується, а сприймається як матеріал для аналізу, що дозволяє учням не боятися невизначеності, не зупинятись та здійснювати нові спроби.

4) *сформованість внутрішньої мотивації, запуск процесів самодетермінації*, розвиток в учнів здатності до командного розподіленого лідерства, стійкої мотивації до вдосконалення і розвитку власної особистості.

Основним підсумковим результатом педагогічної фасилітації є формування в учня не просто багажу знань і фактів, а чіткого усвідомлення того, що вони вміють ставити цілі, шукати ресурси, домовлятися з іншими, аналізувати свої помилки, навчатись і розвиватись протягом життя для

досягнення максимального особистого і суспільного успіху.

Відзначимо, що з урахуванням викликів сьогодення – освітні втрати в умовах воєнного стану, поєднання очного, змішаного та дистанційного форматів навчання залежно від безпекової ситуації, невизначеність, кризові ситуації, постійні безпекові виклики, зростання кількості дітей та сімей в складних життєвих обставинах, психологічна травматизація учасників освітнього процесу, стрімкий розвиток штучного інтелекту та інформаційне перевантаження, інформаційний шум, схильність до формування стійкої онлайн-залежності – класичне розуміння педагогічної фасилітації нині суттєво розширюється.

Уважаємо, що *ключовими смисловими вимірами педагогічної фасилітації* в умовах сучасних освітніх трансформацій є ціннісно-смисловий, суб'єктно-орієнтований, інформаційний, психологічний та соціально-комунікативний.

Зокрема, *ціннісно-смисловий вимір* є фундаментом фасилітаційної взаємодії, що відображає спрямованість педагогічної фасилітації на формування у здобувачів освіти стійкої суб'єктної позиції в навчанні та життєдіяльності, усвідомлення важливих сенсів та базових смислів, зокрема: суб'єктності та відповідальності, розуміння себе автором і творцем власного життя, що залежить від щоденного вибору, який робить людина, її діяльності чи бездіяльності; цінності індивідуального досвіду («твоя унікальність має значення»), партнерства та співпраці, важливості постійного саморозвитку, відкритості до нових знань протягом життя;

Суб'єктно-орієнтований вимір відображає націленість фасилітації на підтримку автономії та самостійності здобувачів освіти, володіння педагогом практичними інструментами розкриття їхнього внутрішнього потенціалу та запуску механізмів самодетермінації, самомотивації, самоорганізації, коли відповідальність за процес і результат діяльності (навчальної, а у подальшому й життєдіяльності) переходить від вчителя до учня, від батьків, оточення, обставин – до самої особистості;

Інформаційний вимір відображає специфіку фасилітації в інформаційному суспільстві й виявляється в двох основних аспектах: 1) здатності педагога налагоджувати фасилітаційну взаємодію в цифровому і нецифровому просторі, уміння ефективно організовувати інтерактивну взаємодію, командну роботу та дискусії як наживо, так і за допомогою цифрових інструментів

(онлайн-платформ та застосунків, інтерактивних дошок, віртуальних кімнат та інших інструментів); 2) націленість на розвиток самостійності мислення та вдосконалення комунікативних здібностей здобувачів освіти, формування у них здатності зберігати баланс у цифровому просторі, висловлювати власну думку, наводити аргументи, вести дискусію без звернення до штучного інтелекту та інтернет-ресурсів. Інформаційний вимір відображає спрямованість педагогічної фасилітації на допомогу учням в орієнтуванні в масивах штучного інтелекту та інтернету, перетворенні хаосу інформації на структуровані знання через порівняння, аналіз та синтез, формування в учнів здатності керувати інформаційними потоками та часом, думати самостійно, виявляти творче та критичне мислення при вирішенні проблемних завдань.

Психологічний вимір пов'язаний зі здатністю педагога створювати атмосферу психологічної безпеки та зміцнювати психологічну стійкість учасників освітнього процесу. В умовах тривалого стресу і травмуючих подій фасилітатор виконує роль регулятора емоційного середовища в освітньому процесі, застосовує практики психологічної підтримки, наснаження та ресурсування, навчає емоційній саморегуляції, створюючи атмосферу довіри, безпечний простір для кожного учня, що сприяє подоланню невпевненості у власних силах й ефективній адаптації до критичних змін. Психологічна безпека та прийняття забезпечують створення середовища, вільного від страху помилки (що сприймається як точка зростання, початок шляху, що веде до успіху), де заохочуються критичне мислення та креативність, учні вчаться знаходити рішення в ситуаціях із високим рівнем невизначеності.

Соціально-комунікативний вимір педагогічної фасилітації відображає її спрямованість на формування культури діалогу й взаємозбагачення у спільній пізнавально-творчій діяльності, що розширює світогляд кожного учасника, де інші погляди сприймаються не як загроза, а як ресурс для глибшого осмислення проблеми. Означений вимір пов'язаний з розвитком в учнів навичок ефективної комунікації та командної взаємодії на основі колективної творчості, емпатії та ненасильницького спілкування, де відсутні токсична критика чи маніпуляції, учні вчаться створювати синергію, об'єднувати зусилля й досягати успіху в умовах невизначеності, де педагог виступає архітектором процесу активної взаємодії,

режисером конструктивного діалогу, що організовує простір для спільного пошуку конструктивних рішень.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Таким чином, в умовах сучасного суспільства педагогічна фасилітація спрямовується на формування стійкої активної позиції здобувачів освіти щодо критичного аналізу та здатності фільтрувати інформаційні потоки, свідомого використання цифрових ресурсів і формування власної інтелектуальної та автономної позиції в життєдіяльності поза межами цифрового простору, здатності до свідомого творення власної особистості, саморегуляції й підтримки функціонального ресурсного стану, свідомого самовизначення, готовності брати на себе відповідальність за власний розвиток і приймати ефективні рішення в умовах невизначеності.

У контексті глобальних викликів її зміст розкривається через п'ять ключових смислових вимірів – ціннісно-смисловий, суб'єктно-орієнтований; інформаційний, психологічний та соціально-комунікативний, що відображають сутнісну трансформацію освітнього процесу, де фасилітація постає як цілісний механізм забезпечення розвитку суб'єктності, критичного мислення, психологічної стійкості, самовизначення та ефективної партнерської взаємодії здобувачів освіти в середовищі підвищеної непередбачуваності та викликів сучасного світу.

Перспективою подальших досліджень є визначення суті та обґрунтування педагогічних умов розвитку фасилітаційної спроможності педагогічних працівників у системі підвищення кваліфікації.

Список бібліографічних посилань

- Десятов, Бардадим, 2025 – Десятов, Т., Бардадим, О. (2025). Вплив командної роботи на забезпечення якості вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 4, 23–31. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-4-23-31>.
- Зінченко, 2024 – Зінченко, А. (2024). Фасилітація – один з активних методів підвищення якості професійної підготовки фахових молодших бакалаврів до організації освітнього партнерства. *Психолого-педагогічні проблеми сучасної школи*, 2(12), 68–76.
- Фісун, 2010 – Фісун, О.В. (2010). Педагогічна фасилітація як багатозначний феномен. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*, 34, 133–139.
- Фокша, 2019 – Фокша, О.М. (2019). Педагогічні умови формування фасилітаційної компетентності майбутніх вчителів гуманітарних спеціальностей у професійній підготовці: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Одеса. 239 с.
- Костіна, Кабусь, 2024 – Костіна, В., Кабусь, Н. (2024). Соціальний педагог як фасилітатор взаємодії у різних соціальних осередках: досвід професійної підготовки. *Освіта збереже Україну: матеріали III Всеукраїнських Прокопенківських читань*, Харків, 10

- черв. 2024 р. Харків: ХНПУ імені Г.С. Сковороди. С. 272–280.
- Романовський та ін., 2023 – Романовський, О.Г., Грень, А.М., Черкашин, А.І. (2023). Педагогіка фасилітації. Харків: Видавництво Іванченка І.С. 150 с. URL: https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19389/1/2023_Pedahohika_fasylyitatsii.pdf
- Kaner et al., 2014 – Kaner, S., Lind, L., Toldi, C., Fisk, S., Berger, D. (2014). *Facilitator's Guide to Participatory Decision-Making*. Jossey-Bass. 432 p.
- Rogers, Freiberg, 1994 – Rogers, C.R., Freiberg, H.J. (1994). *Freedom to learn*. 3rd ed. New York: Merrill. 406 p.
- Ryan, Deci, 2017 – Ryan, R.M., Deci, E.L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. New York: Guilford Press, 756 p.
- Samoilenko, 2026 – Samoilenko, M. (2026). Models of technology-enhanced learning in higher education: possible applications in english language instruction. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 1, 162–170. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-1-162-17>.
- References**
- Desyatov, T., & Bardadym, O. (2025). The impact of teamwork on ensuring the quality of higher education. *Bulletin of the Cherkasy Bohdan Khmelnytsky National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 4, 23–31. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2025-4-23-31> [in Ukr.].
- Zinchenko, A. (2024). Facilitation as one of the active methods of improving the quality of professional training of professional junior bachelors for the organization of educational partnership. *Psychological and pedagogical problems of modern school*, 2(12), 68–76. [in Ukr.]
- Fisun, O.V. (2010). Pedagogical facilitation as a multi-valued phenomenon. *Means of educational and research work*, 34, 133–139. [in Ukr.]
- Foksha, O.M. (2019). Pedagogical conditions for the formation of facilitation competence of future teachers of humanitarian specialties in professional training: Theses of Ph.D dissertation. Odesa, 239 p. [in Ukr.]
- Kostina, V., & Kabus, N. (2024). Social educator as a facilitator of interaction in various social centers: experience of professional training. *Education will save Ukraine: materials of the III All-Ukrainian Prokopenko Readings*. Kharkiv: H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University (Pp. 272–280). [in Ukr.]
- Romanovskiy, O.H., Hren, L.M., Cherkashyn, A.I. (2023). *Pedagogy of Facilitation*. Kharkiv: Ivanchenko I.S. Publishing House, 150 p. URL: https://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/19389/1/2023_Pedahohika_fasylyitatsii.pdf [in Ukr.]
- Kaner, S., Lind, L., Toldi, C., Fisk, S., Berger, D. (2014). *Facilitator's Guide to Participatory Decision-Making*. Jossey-Bass. 432 p.
- Rogers, C.R., Freiberg, H.J. (1994). *Freedom to learn*. 3rd ed. New York: Merrill. 406 p.
- Ryan, R.M., Deci, E.L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. New York: Guilford Press, 756 p.
- Samoilenko, M. (2026). Models of technology-enhanced learning in higher education: possible applications in english language instruction. *Bulletin of Bohdan Khmelnytsky Cherkasy National University. Series "Pedagogical Sciences"*, 1, 162–170. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2026-1-162-17>.

PETEHYRYCH Oksana

Ph.D student at the Department of Educology and Innovative Pedagogy,
H.S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University

THE ESSENCE AND SEMANTIC DIMENSIONS OF PEDAGOGICAL FACILITATION IN CONDITIONS OF EDUCATIONAL TRANSFORMATIONS

Summary. The article is devoted to the study of the essence and semantic dimensions of pedagogical facilitation in the conditions of modern educational transformations. The essence and functions of facilitation in the educational process have been analyzed. It is proved that the psychological foundation of the facilitation approach in education is the theory of self-determination. This theory determines the possibility of activating the processes of self-organization of the individual, provided that his basic psychological needs for autonomy, awareness of competence, and social interaction are met.

The essence of pedagogical facilitation is clarified as an organized form of non-directive subject-subject pedagogical interaction and indirect management of the educational process, aimed at forming a stable subjective position of students in learning and life, activating self-determination processes, which ensures that students reach the level of self-motivation, self-development and self-organization to achieve significant results in personal development and the implementation of important social tasks.

Five key semantic dimensions of pedagogical facilitation in modern conditions are characterized. The value-semantic dimension is aimed at the formation of subjectivity, responsibility and awareness of personal

meanings in learning and life. The subject-oriented dimension is aimed at the development of the autonomy of students, the disclosure of their internal potential and the activation of self-determination mechanisms. The informational dimension ensures the effectiveness of interaction in the digital space, the formation of the ability to think independently and critically structure data sets. The psychological dimension is associated with ensuring emotional stability and creating a safe space for self-expression in conditions of uncertainty. The socio-communicative dimension of pedagogical facilitation focuses on forming a culture of dialogue, empathy and team synergy in students, where the teacher acts as the architect of constructive interaction.

Further studies will be aimed at substantiating the pedagogical conditions for the development of facilitation competence of teaching staff in the system of advanced training.

Keywords: facilitation; pedagogical facilitation; facilitation approach; education facilitator; students; information society.

Одержано редакцією 09.09.2026
Прийнято до публікації 19.09.2026